

Міністерство внутрішніх справ України
Одеський державний університет внутрішніх справ

**Процесуальні та криміналістичні аспекти
досудового розслідування**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції

14 квітня 2016 року

Одеса
ОДУВС
2016

УДК 343.102:343.98(477)
ББК 67.410.2:67.52(4Ук)
П48

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

П48 **Процесуальні та криміналістичні аспекти досудового**
розслідування : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.,
м. Одеса, 14 квітня 2016 р. — Одеса : ОДУВС, 2016. — 314 с.
УДК 343.102:343.98(477)
ББК 67.410.2:67.52(4Ук)

ДЕЯКІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ОБОРОТУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Гвоздецька М.О., слухач магістратури ОДУВС
Науковий керівник: Ковальова О.М., викладач кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії ОДУВС

За даними численних криміналістичних досліджень, поширення наркоманії та пов'язаної з нею злочинності в Україні набуває рис великомасштабного асоціального явища. Воно спричинює руйнування фізичного й морального здоров'я нації, її генофонду, правопорядку, інтелектуального та економічного потенціалу суспільства. На сьогодні наркоманія та пов'язана з нею злочинність стали джерелом зла для сучасного людства. За оцінками фахівців, вони перешкоджають прогресу суспільства, охоплюють всі верстви населення, руйнують фізичне і моральне здоров'я молоді, загрожують стабільності генофонду України.

Особливу небезпеку становлять злочини, що вчиняються організованими злочинними групами. Якщо розглянути статистику за 2015 рік, то у звітному періоді обліковано 11 кримінальних правопорушень вчинених організованою групою осіб. Необхідно зазначити, що удосконалюється механізм та способи вчинення злочинів, використовуються різні форми злочинної діяльності, поліпшується технічна озброєність злочинця. Організована злочинність винаходить нові форми протидії виявленню та розслідуванню їх злочинної діяльності. Тому на сьогодні існує нагальна проблема у вивченні механізмів існування організованих злочинних угруповань, розробці тактичних засад боротьби з цим негативним явищем.

Одна з серйозних загроз сучасності - поширення наркозлочинності. Протидія незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів розглядається в Україні та за її кордонами як важлива проблема національної безпеки, соціально-економічної і політичної стабільності і суверенітету нашої держави. Різко збільшується число осіб, які допускають вживання наркотичних засобів. Спостерігається зростання вчинених злочинів, пов'язаних із наркотиками. Щорічно вилучається 30-35 т. макової соломки, що становить усього 5 % від реальних масштабів незаконного обігу таких наркотиків. [1]

На нашу думку, наркозлочинність допустимо розглядати як особливий вид професійної злочинної діяльності високоорганізованих наркооб'єднань, що мають цілу мережу міжнародних контактів, корумпованих зв'язків і займаються у вигляді промислу незаконним обігом наркотиків з метою систематичного отримання максимальних доходів. Згідно з даними Єдиного Реєстру досудових розслідувань Генеральної Прокуратури України, за 2015-2016 рік було вчинено приблизно 509 особливо тяжких злочинів, пов'язаних з наркотичним обігом з яких 45 за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, ст.305 КК України.

Незаконний обіг наркотичних засобів охоплює всі злочини, вчинені прямим наміром і пов'язані з процесом обігу наркотичних засобів, що є закінченим циклом операцій – від незаконного вироблення, придбання, зберігання, перевезення або пересилання наркотиків до їх реалізація споживачу.

В узагальненому вигляді можна виділити такі варіанти незаконного обігу наркотиків: виготовлення і реалізація в Україні; виготовлення в Україні і контрабандне вивезення за кордон, переважно в країни Європи, Центральної Азії та СНД; контрабандне ввезення з-за кордону та реалізація в Україні; контрабандний транзит. [2]

В Україні кримінальна відповідальність за злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, встановлена статтями 305-322 КК України. [3] Усі ці злочини належать до числа посягань на здоров'я населення і суспільної моральності, що становить їх загальний об'єкт.

Предметом злочинного посягання можна визначити наркотичні засоби, під якими розуміють рослини, сировину або речовину природного синтетичного і напівсинтетичного походження (фізична ознака), що мають властивість впливати на центральну нервову систему, призводять до стану особливого сп'яніння і наркотичної залежності (медична ознака), класифікуються в міжнародних конвенціях, спеціальних нормативних актах і віднесені до зазначеної категорії Комітетом по контролю наркотиків Міністерства охорони здоров'я України (юридична ознака), а зловживання ними ставить під загрозу народне здоров'я(соціальна ознака).

У разі незаконного зберігання наркотиків або психотропних речовин найбільш типовими місцями їх приховання є житлові й підсобні приміщення (горища, підвали), предмети меблів, різні побутові предмети(телевізори, радіоприймачі, фотоапарати, дамські косметички), одяг, протези, перуки та ін.

Під час перевезення в автотранспорті наркотики зазвичай зберігаються під ковпаками коліс, під сидіннями, в акумуляторах і під ними, у декоративних подушках, у бензобаках, виїмками під запасними колесами та в інших місцях. Під час перевезення іншими транспортними засобами злочинці використовують ручну поклажу, валізи з подвійним дном, скляну тару.

Пересилка поштою здійснюється в бандеролях, посылках із різними продуктами. Наркотики приховують серед насіння соняшнику, в упаковках з-під годинників, сигарет та ін.

Також слід звернути увагу, що розвиток науково-технічного прогресу призвів до нового способу збуту наркотиків – безконтактного. Безконтактний спосіб збуту заключається в тому, що злочинці шукають клієнтів шляхом розміщення оголошень. Покупці, в свою чергу, оплачують товар через електронні платіжні системи, а їх отримання здійснюються через схованки. Таким чином між покупцем і продавцем наркотиків не відбувається особистого контакту, що значно ускладнює роботу правоохоронних органів. Аналіз оперативно-розшукових матеріалів і кримінальних проваджень показує, що даний спосіб поширення наркотиків являється повно структурним, тобто складається із стадій підготовки, безпосереднього вчинення злочину і приховання його слідів. [4, с.44-47] В зв'язку з цим збільшився не тільки масштаб території вчинення таких злочинів, а і їх кількість.

Розглянемо більш детально значущі характеристики так званого безконтактного способу. Практика виявлення та розслідування кримінальних проваджень, відкритих за фактами незаконного збуту наркотичних засобів безконтактним способом, показує, що даний вид наркозлочинів зазвичай носить груповий характер, а саме має на увазі функціонування злочинних груп з детальним розподілом ролей та обов'язків. Пов'язано це з тим, що поодиночки здійснювати регулярний збут наркотичних засобів безконтактним способом складніше і небезпечніше. У злочинців в групі має місце конкретний розподіл ролей. Одні здійснюють загальне керівництво, інші безпосередньо замовляють і отримують речовини, придатні для виробництва наркотиків, або самі наркотики, треті їх виробляють або фасують, четверті займаються вивченням попиту, відповідно до якого розподіляють наркотики, такі розвозять наркотики торговцям, які через своїх помічників передають їх клієнтам. У цій ієрархічній системі серйозне значення приділяється питанню конспірації. Багато членів групи між собою не знайомі, так як особисто не зустрічаються, а рух наркотиків майже на всіх рівнях відбувається за допомогою «закладок», тобто схованок. Важливою частиною конспірації є те, що злочинці, які практикують безконтактний спосіб вчинення злочинів, намагаються приховати контакти один з одним і з покупцями від правоохоронних органів. З цією метою вони вдаються до спілкування за допомогою SMS-повідомлень або листування в мережі Інтернет. Це робиться для того, щоб по відношенню до них не проводилося «прослуховування телефонних переговорів». [5, с.90]

Практика показала, що одним лише слідчим шляхом встановити факти незаконного збуту наркотичних засобів і психотропних речовин вкрай складно. Потрібно проведення комплексу супутніх або попередніх оперативно-розшукових заходів, спрямованих на розслідування зазначених злочинів. У зв'язку з цим підвищується роль оперативно-розшукової інформації, особливо тієї, джерелами якої виступають особи, які надають конфіденційне сприяння. Найбільша ефективність при виявленні і розслідуванні наркозлочинів досягається при проведенні тактичних операцій і комбінацій при використанні комплексу гласних та негласних слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, переважно технічного характеру.

Технічні знання злочинців, які реалізуються ними в нових способах реалізації наркотичних засобів і психотропних речовин, вимагають від співробітників правоохоронних органів йти в ногу з часом, володіти

не тільки спеціальними юридичними, а й в необхідній мірі технічними знаннями і постійно оновлювати їх шляхом підвищення кваліфікації і відповідної перепідготовки. Тільки так можливо вести боротьбу з сучасними способами поширення наркотиків в нашій країні. Тому на даному етапі свого існування і розвитку правозастосовна практика гостро потребує вдосконалення слідчих, оперативно-розшукових та криміналістичних прийомів і способів виявлення, припинення, розслідування злочинів, пов'язаних зі збутом наркотичних засобів.

Література:

1. Статистичні дані МВС України за 2015 рік / Відомчий документ.
2. Вербенський М. Г. Протидія транснаціональному наркобізнесу: актуальні питання та шляхи їх вирішення в Україні / М. Г. Вербенський // Протидія наркозлочинності: вітчизняний та міжнародний досвід співпраці правоохоронних та судових органів : матеріали укр.-нім. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 26 - 27 трав. 2011 р.). - Д., 2013. - С. 95-98.
3. Кримінальний Кодекс України [Електронний курс]\ Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
4. Поляков В.В., Слободян С.М. Анализ высокотехнологичных способов неправомерного удаленного доступа к компьютерной информации // Известия Томс. политехн. ун-та. — 2007. — Т. 310, №1.
5. Про Комітет з контролю за наркотиками [Електронний курс]\ Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1446-2003-%D0%BF>
6. Генеральна Прокуратура України [Електронний курс]\ Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/>
7. Владимирова В.Ю., Каймак Е.В. Особенности криминологического анализа наркосреды // Анти-наркотическая безопасность. — 2013. — №1

Наукове видання

Процесуальні та криміналістичні аспекти досудового розслідування

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції**

14 квітня 2016 року

Підписано до друку 13.04.2016. Формат 60х90/8. Папір офсетний.
Гарн. «Times New Roman» Друк цифровий. Ум. друк .арк. 32.

Наклад 30 прим.

Видавництво ОДУВС

м. Одеса, вул. Успенська, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.
тел. 0487024884; 0949547884 email – ndrvv1@gmail.com